

Ett 40-årsminne

Året var 1969. Under hela 1960-talet hade utvecklingen av datorer och databehandling skett i rasande fart. I näringsliv och förvaltning planerades och pågick förberedelser för att utnyttja den nya tekniken. Stora utrymmeskrävande datorer hade varit i drift några år men var helt beroende av mekaniska media för in- och utmatning av data. Någon datakommunikation i dagens bemärkelse fanns knappast.

Bankerna datoriserar

Bankvärlden var kanske den bransch som mer än någon annan såg möjligheterna i framtiden för den nya tekniken. Storbankerna hade startat central databehandling men nu var kanske tiden mogen att knyta ihop alla lokalkontor i ett landsomfattande nät. Sparbanksrörelsen med sina många småbanker och ett stort antal kontor såg särskilt starkt behovet att kunna kommunicera snabbt och tillförlitligt. De svenska sparbankernas gemensamma organ hade under 1960-talet gjort förstudier om hur en sådan kommunikation skulle kunna realiseras. Genom att sparbankerna i de övriga nordiska länderna hade en likartad struktur som i Sverige enades man om att försöka åstadkomma en gemensam specifikation och upphandling. År 1968 skickades en förfrågan till ett antal företag som bedömdes kunna leverera de produkter och tjänster som sparbankerna behövde. Projektet fick namnet Nordisk Spardata.

Saab trögt i starten

Även Saab fick denna förfrågan men företagsledningen ställde sig i början kallsinnig till projektet. Visserligen hade Saab och även Facit byggt upp en civil dataverksamhet men denna var helt inriktad på stora datorer och på helt andra tillämpningar. Men i dessa företag fanns det visionärer som hade börjat att tänka i andra banor, och de såg framför sig en bankarbetsplats där alla förekommande rutiner fanns i form av program i en minidator. Denna dator skulle dessutom kunna kommunicera med sparbankernas gemensamma centraldator.

Idéer blir verklighet

Nu inträffade något mycket märkligt. De nya idéerna vann gradvis företagsledningens gehör och på rekordtid utarbetades ett förslag som tillställdes sparbankerna. De produkter som Saab saknade fanns på nära håll nämligen hos Facit i Åtvidaberg, så ett samarbetsavtal utarbetades där Facit skulle fungera som underleverantör till Saab. Efter hårda förhandlingar och i skarp konkurrens valdes Saab/Facit av sparbankerna i Danmark, Finland och Sverige. Den 26 september 1969 undertecknades avtalet om det som då var världens största upphandling av bankterminaler. Avtalet innefattade även uppbyggnad av en underhållsorganisation. Sparbankerna i Norge avvaktade men anslöt sig senare till avtalet.

Kontakter knyts

Avtalet förutsatte utveckling av en mängd nya produkter och tjänster. Oväntade problem och möjliga konflikter kunde således uppstå, och det var därför viktigt att parterna lärde känna varandra och att skapa personliga kontakter. Det gällde också för Saab och Facit att markera vilken betydelse man fäste vid detta stora projekt. Därför inbjöds representanter för de tre

ländernas sparbanker att besöka Östergötland i november 1969. Under två dagar presenterades de båda företagen för gästerna och vid en middag på Frimurarhotellet deltog sammanlagt 38 personer med Curt Mileikowsky och Gunnar Ericsson som värdar. Även fruarna var inbjudna, något som uppskattades mycket.

Nordisk Spardata skrev miljonkontrakt på datautrustning i september 1969. Från vänster
Onni Särökari, Sparbankernas Centralaktiebank i Finland
Gunnar Ericsson, Facit
Per Olov Rimvall, Spadabs ordförande, Sverige
Curt Mileikowsky, Saab
Peder Erik Larsen, Danmarks Sparkasseforening

Projektet fullbordas

Den första pilotinstallationen i verklig bankmiljö skedde i april 1972, och något senare anslöts den första bankterminalen on-line med sparbankernas centraldator. Totalt installerades över 6000 kassaterminaler i de fyra nordiska länderna och i dessa ingick 2 500 minidatorer. I projektet deltog drygt 1 500 nordiska sparbanker.

Alla dessa terminaler skulle underhållas, ett arbete som krävde uppbyggnad av en helt ny underhållsorganisation. Detta kom att helt och hållet åvila Saab.

En sparbanksterminal kan ses på sparbanksmuseet i Vrigstad.

"Om detta kan jag ge besked ty jag var med"

Viggo Wentzel